

*Чекарева Є. С.,
кандидат філологічних наук, доцент
кафедри історії зарубіжної літератури і класичної філології
Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна*

РЕПРЕЗЕНТАЦІЯ ПЕРЦЕПТУАЛЬНОГО ПРОСТОРУ У СИСТЕМІ ІМЕННИКІВ ДАВНЬОГРЕЦЬКОЇ МОВИ

Анотація. У статті розглядаються особливості репрезентації просторових уявлень еллінів у системі іменників давньогрецької мови. Послідовно проводиться думка про те, що специфіка організації іменників просторової семантики, їх кількісний склад в окремих лексико-семантичних групах безпосередньо пов'язуються з особливостями світобачення носіїв давньогрецької мови, які склалися у певних географічних і кліматичних умовах.

Ключові слова: іменник, просторові відношення, семантика, лексико-семантична група, компонентний аналіз.

Постановка проблеми. На сьогодні загальноприйнятою є думка про те, що кожна мова по-своєму членує світ, має свій специфічний спосіб його концептуалізації. Як указує О. В. Уризон, «це означає, що в основі кожної конкретної мови лежить особлива модель, або картина світу, і кожен мовець зобов'язаний організувати зміст висловлювання відповідно до цієї моделі (зрозуміло, що всі національно-специфічні моделі мають і загальні, універсальні риси)» [9, с. 9].

Сучасна наука досліджує феномен мовної картини світу в її зв'язку з концептуальною картиною світу, яка є певною системою понять, що відображають універсальні характеристики дійсності у різноманітності її внутрішніх і зовнішніх зв'язків. При цьому людська свідомість розглядається як цілісна функційна система, в якій мова є однією з підсистем, що організується за спільними когнітивними законами й обробляє інформацію різних рівнів та обсягу, отриману з різних джерел [7, с. 365]. Р. І. Павільоніс слушно зауважує щодо цього: «Ще до знайомства з мовою людина певною мірою знайомиться зі світом, пізнає його; завдяки відомим каналам чуттєвого сприйняття світу вона має у розпорядженні певну (правильну чи неправильну) інформацію про нього, розрізняє чи ототожнює об'єкти свого пізнання. Засвоєння будь-якої нової інформації про світ здійснюється кожним індивідом на основі вже наявної. Система інформації про світ, яка утворилася таким чином, і є сконструйованою ним концептуальною системою як системою визначення уявлень людини» [5, с. 101].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Особливим пошуковим напрямом дослідження мовної картини світу є встановлення її фрагментів у давніх мовах або прамові. Здебільшого це фрагменти, що стосуються матеріальної культури народів, але робляться спроби реконструкції цілісних архаїчних уявлень людей про світ (В'яч. Вс. Іванов, В. М. Топоров, Т. В. Гамкрелідзе, М. М. Маковський).

Ще Т. Моммзен вказував на важливість поглибленого вивчення мови, зокрема її лексичного складу, для встановлення ключових понять, якими оперували люди античної доби, та рівня культури, якої вони досягли у найдавніші періоди історії. Дослідник зазначає, що саме мовний матеріал надає важливу

інформацію про встановлення в еллінів важливих принципів землеробства, способів вимірювання земель, устрою будинку, подробиць озброєння та ін. [3, с. 11].

Національна картина світу, відображена у давньогрецькій мові, залишається малодослідженою цариною. Це стосується як цілісного конструювання такої мовної картини світу, так і вивчення окремих її фрагментів, зокрема простору, що, подібно до всієї моделі світу у цілому, має антропоцентричний характер і зорієнтований на кожну конкретну людину, представника й носія певного етнокультурного коду.

На підставі аналізу способів мовного відображення реального фізичного простору припустимо вважати, що він знайшов у людській свідомості певною мірою спрощене відображення у вигляді перцептуального простору, тобто чогось, що стосується сфери сприйняття навколишнього світу окремим індивідом – «мовною особистістю», і який відрізняється у метричному аспекті від реального фізичного простору [8, с. 82, 83]. Як зазначає А. І. Осипов, перцептуальне бачення простору у людській свідомості поєднується з концептуальним [4, с. 56], яке є засобом глибокого пізнання і відображення реально існуючого світу. Необхідно відзначити і таку рису концептуально-перцептуального бачення, як наївно-стихийна реалістичність, яка сприймає речі такими, якими вони є [4, с. 56].

Таким чином, уявлення про простір сформувалися на основі практичного досвіду людства, міфологічного мислення, різних за часом наукових студій. Ці знання у процесі історичної еволюції людства вербалізувалися і набули етнокультурної специфіки завдяки мовним семантичним системам. Проте людська свідомість і мова відображають реальний фізичний простір специфічно.

Аналіз окремих фрагментів просторової картини світу передбачає розуміння того, що у давньогрецькій мові, як і у будь-якій іншій, зафіксовано найбільш суттєві атрибути речей і об'єктів, які ґрунтуються на інтуїтивному уявленні про них у носіїв мови. Такі уявлення можуть точно відповідати сучасним, але досі не експлікованим реаліям, або відрізнитися від наукового знання, яке сучасна людина зазвичай мислить як «еталон правильних уявлень» [9, с. 12]. В усвідомленні простору й відтворенні його найсуттєвіших рис у мові поєднуються як об'єктивні фактори, так і суб'єктивні чинники, пов'язані з особливостями людського мислення.

Специфіка конкретної мовної картини світу виявляється шляхом системного семантичного аналізу лексики і значущих граматичних категорій певної мови. Як зауважила О. В. Уризон, сама мова, точніше її семантична система, є особливим об'єктом, який може бути протиставлений не лише науковій картині світу, але й нашим життєвим, побутовим уявленням, оскільки організується й розвивається за своїми особливими внутрішніми законами [9, с. 12].

Мета нашої наукової студії полягає у висвітленні специфіки мовної репрезентації особливостей сприйняття давніми греками простору, характерні риси якого зафіксовані, зокрема, у системі іменників.

Виклад основного матеріалу. Менталітет давніх греків почав формуватися у глибокій давнині на ґрунті різноманітних, часто не відомих нам кодів, які можуть не співвідноситися із сучасними. Проте існують й об'єктивні фактори, які необхідно враховувати під час вивчення відповідної моделі світу. Одним із таких факторів, що впливали на формування світоглядних позицій еллінів, є географічний.

Р. Віппер ставить питання про вплив географічного розташування держави на формування різних сфер життя суспільства, посилаючись на подібні спостереження античних мислителів та вчених – Геродота, Гіппократа, Аристотеля. Дійсно, якщо умови природи є майже незмінними протягом тривалого періоду, то цілі покоління мають пристосовуватися до них, будувати за ними своє життя, що веде до формування сталих звичок, особливостей суспільного устрою. Дослідник пропонує розглядати географічні умови як середовище, в якому діяло певне суспільство, межі, що спрямовували й обмежували його діяльність, а також матеріал для неї [1, с. 17–20].

Давня Греція, займаючи приблизно чверть Балканського півострова, є дуже відокремленою й мало пов'язаною з іншими частинами материка. Територія її вкрита гірськими хребтами, подолання яких можливе лише через вузькі ущелини та гірські стежки. Важливу роль у формуванні світогляду давніх греків відіграють й особливості берегової лінії, дуже розвинутої, довгої, з великою кількістю заток і бухт. З будь-якого пункту узбережжя можна побачити протилежний бік або кілька островів, які утворюють безперервні ланцюжки від європейського до азійського берегів. Переїзди між ними короткі, із частими зупинками. Таким чином, все море можна легко окинути зором, встановити пункти-орієнтири. Специфіка морських течій та руху повітряних мас, у свою чергу, зумовлювали організацію пересування водним простором різними маршрутами у різні пори року, формували етапи мандрівок та колонізації давніх греків [1, с. 23–24].

Глибокі спостереження щодо особливостей менталітету античної людини, зокрема у зв'язку зі суспільно-політичною організацією життя, знаходимо в О. Ф. Лосева. Специфікою античного мислення дослідник називає те, що давні греки в усьому бачили чіткі й вигострені форми, все розглядали як організоване й оформлене тіло й саме у таких уявленнях знаходили найбільшу точність, логічність і реалізм [2, с. 462]. Властиві живому тілу характеристики й процеси (вага, розмір, рівновага, обсяг, рухомість, швидкість і т. ін.) виступають мірилом усього довкілля [2, с. 69–70].

«Примат чуттєвої інтуїції» в оцінці довкілля формує характерне для греків матеріально-чуттєве й математично-інтуїтивне сприйняття світу, витoki якого полягають у баченні об'єктів на близькій відстані, відсутності далекої перспективи, можливості вивчення речей як цілісно, так і у найдрібніших деталях. О. Ф. Лосев з цього приводу вказує на значну зіркість і розвиненість античного ока [2, с. 545, 528].

Таким чином, із географічних особливостей самого регіону поширення грецьких племен, який характеризується нерівною поверхнею, гірським ландшафтом, різною прибережною лінією, логічно випливає особливий акцент на певні типи ландшафту. Аналіз відповідної лексико-семантичної групи

іменників давньогрецької мови виявив абсолютне домінування одиниць на позначення висот (91 лексема, напр.: *αἶπος*, *τό* висота, круча, гора; *ἀκτή*, *ή* крутий морський берег; *βουνός*, *ό* пагорб, горб, висота; *γεώλοφος*, *τό* земляний пагорб; *ἶδη*, *ή* лісиста гора; *κάρηνον*, *τό* вершина, висота; *μαστός*, *ό* круглий пагорб, горб; *πάγος*, *ό* стрімчак, скеля, пагорб, гора; *πέτρα*, *ή* скеля, стрімчак; *σπίλας*, *ή* прибережний або оточений водою стрімчак; *φάραγξ*, *ή* скеля, стрімчак та ін.).

Т. В. Цив'ян з цього приводу зазначає, що гори, рух нагору символізують специфічну світоглядну позицію – прагнення до виходу назовні, в іншу стихію: «Невипадково у балканському просторі так часто підкреслюється вістря гірських вершин, коли твердий простір зникає, а за ним починається новий, верхній світ. Це звуження шляху символізує його рух до нескінченності, верху» [10, с. 71]. Рух нагору й верхня межа протиставляється не тільки воді й морю, а й долинам, тобто низу, що належить суші.

Велика група іменників давньогрецької мови сформована на позначення таких типів ландшафту, як рівнини (75 лексем, напр.: *ἀπεδον*, *τό* рівнина; *αὐλών*, *ό* ліщина, ущелина, долина; *πλάξ*, *ή* площина, рівнина; *ισόπεδον*, *τό* рівне місце, рівнина; *ἐρημία*, *ή* пустельне місце, пустеля, степ; *τραφερή*, *ή* тверда земля, суходіл; *εὐρυχωρία*, *ή* широкий простір; *ἴσον*, *τό* рівне місце, рівнина; *καθάρων*, *τό* відкрита місцина; *λεῖον*, *τό* рівний простір; *πλάξ*, *ή* плоскість, рівнина та ін.); западини (43 лексеми, напр.: *ἄγκος*, *τό* западина, долина, ліщина, ущелина; *αὐλών*, *ό* ліщина, ущелина, канал, рівчак; *βάραθρον*, *τό* яма, провалля; *βυθός*, *ό* глиб, глибина, провалля, вир; *γλάφυ*, *τό* печера; *γύαλον*, *τό* западина, долина; *ἐναυλος*, *ό* яр, урвище; *λαγών*, *ή* порожнеча, провалля, обрив, урвище; *ἐγχάραγμα*, *τό* яр; *μυχός*, *ό* ущелина, ліщина; *στενωτορία*, *ή* вузький прохід, тіщина, ущелина та ін.).

Характерною рисою географічного простору Греції є нестача питної води та її джерел. Постійна потреба у воді зумовлювала нескінченні суперечки між племенами щодо доступу до її джерела й сформувала цілу низку побутових звичок та уявлень, серед яких розуміння води як найвищого блага, традиція побажання «свіжої води» як напутнього слова у дорогу [1, с. 27]. Об'єктивні обставини організації простору з наявними у ньому ресурсами зумовили формування певних сегментів просторової концептосфери. У лексико-семантичній групі «акваторії та частини водоймищ» примітними є кількісні показники, що відповідають особливостям сприйняття водної стихії. Так, найбільшою кількістю одиниць представлено загальне уявлення про потік, струмінь, течію водної маси, яке виражається 32 лексемами (напр., *χεῦμα*, *τό*; *ροή*, *ή*; *ρέυμα*, *τό*; *ὄχετός*, *ό*; *καταρροή*, *ή*; *ἐπέκρυσις*, *ή*; *ἄναυρος*, *ό*; *ποταμός*, *ό*; *πηγή*, *ή*; *ὄμβρος*, *ό*; *νασμός*, *ό*; *κρουνός*, *ό* та ін.). Важливим виявляється також уявлення про протоку, прохід у водному просторі (14 лексем: *αὐλών*, *ό*; *αὐχὴν*, *ό*; *γνάθος*, *ή*; *κλεις*, *ή*; *διάρροος*, *ό*; *δίαυλος*, *ό*; *ἔκροος*, *ό*; *ἐπιρροή*, *ή*; *εὐριπος*, *ό*; *ὄχετευμα*, *τό*; *πορθμός*, *ό*; *πόρος*, *ό* та ін.). Концепт «море» вербалізовано 11 одиницями: *πόρος*, *ό*; *πορθμός*, *ό*; *ἀτρυγέτη*, *ή*; *ἀντλον*, *τό*; *γλαυκή*, *ή*; *ὕγρα*, *ή*; *πέλαγος*, *τό*; *νότιον*, *τό*; *λίμνη*, *ή*; *θάλασσα*, *ή*; *ἄλς*, *ή*.

Така статистика цілком відповідає особливостям географічного простору й організації буття у ньому носіїв давньогрецької мови, для яких водна стихія, подолання та шлях через неї мали особливе значення.

Вихід на тверду поверхню після подолання водного простору також виявляється особливо значущим для давньогрецької картини світу. Відповідно, концепт «суходіл, тверда поверхня»

реалізовано у 11 лексемах (γῆ, ἤ; ἤπειρος, ἤ; χθών, ἤ; ψάμαθος, ἤ; ξηρά, ἤ; ξηρόν τό; σταθερή, ἤ; χέρσος, ἤ; ψαφαρή, ἤ; τραφερή, ἤ; χῶμα, τό).

Специфіку картини світу давніх греків та особливості організації їх географічного простору цілком відбиває і склад підгрупи на позначення природних явищ. Абсолютною домінантою виступають лексеми на позначення концепту «вітер» (47 одиниць, напр.: ἀήρ, ὁ; αἶθήρ, ὁ; ἄνεμος, ὁ; ἀντίπνοια, ἤ; ἀπαρκτίας, ὁ; ἀπληλώτης, ὁ; αὔρα, ἤ; βόρειον, τό; ἐκνεφίας, ὁ; ἐξυδρίας, ὁ; εὖρος, ὁ та ін.), що зумовлюється надзвичайною важливістю для греків навігації на морі та організації життя у гористому ландшафті на суші. Значна кількість лексем (41) вживається на позначення концептів «світло», «саяво», «блиск» (напр.: αἴγλη, ἤ; ἀνάλαμψις, ἤ; διαφάνεια, ἤ; λαμπρότης, ἤ; λαμπρότης, ἤ; μαρμαρυγή, ἤ; πέμφις, ἤ; σέλας, τό; στεροπή, ἤ; φάος, τό; φέγγος, τό та ін.), що також пояснюється значущістю сонця та саява, яке воно випромінює, в усіх сферах життєдіяльності архаїчної людини, організації її життєвого циклу. Протиставлений концепту «саяво» й «світло» концепт «темрява» втілено у 25 лексемах (напр.: ἀμαύρωμα, τό; ἀμολγός, ὁ; ἀχλύς, ἤ; δνόφος, ὁ; ἔρεβος, τό; ζόφος, ὁ; κνέφας, τό; μελανία, ἤ; ὄρφνη, ἤ; σκότος, ὁ та ін.). Значна кількість одиниць вживається на позначення концепту «буря», особливо на морі (19 лексем, напр.: ἄελλα, ἤ; ἐρίωλη, ἤ; ζάλη, ἤ; θύελλα, ἤ; λαίλαψ, ἤ; οἶμα, τό; πρηστήρ, ὁ; στροφάλιγξ, ἤ та ін.). Природні явища припливу виражено 11 лексемами (напр.: ἐπίχσις, ἤ; κλύδων, ὁ; κῦμα, τό; πλημμυρίς, ἤ; πλησμη, ἤ та ін.), а відпливу – 6 (напр.: ἀμπώτις, ἤ; ἀνακοπή, ἤ; ἀνάροια, ἤ; ἐπαναχώρησις, ἤ; παλίροια, ἤ; παλιρρύμη, ἤ та ін.).

Таким чином, аналіз найменувань природних явищ у давньогрецькій мові дозволяє побудувати у дещо спрощеному вигляді систему важливих природних факторів, що впливали на життя еллінів – світло й тепло сонця, протиставлені темряві, напрям і сила вітрів на суші й на морі, морські припливи та відпливи тощо.

Формування світоглядних принципів еллінів відбувалося в умовах очевидного браку природних ресурсів. Давня Греція не багата на рослинні культури. Її ґрунт вкрай несприятливий для вирощування хліба. Плодоносний ґрунт становить велику цінність для греків, оскільки на крутих схилах гір кожна купка землі обробляється і плекається великими зусиллями [1, с. 26]. В умовах обмеженого простору для населення, важливості збереження плодоносного ґрунту на власній території частими є суперечки щодо земельних володінь. Відтак, особливої значущості набуває встановлення способів правильного й точного вимірювання землі й відповідного розміру ділянок [1, с. 55].

Аналіз іменників групи «адміністративно-політичний простір» дозволяє встановити домінантні позиції лексем, що передають уявлення греків про визначення власного територіального простору, а також ділянок для обробки землі. Найбільша кількість лексем у розглянутій групі вживається на позначення концептів «країна, край, область» (23 одиниці, напр.: ἀστυγείτων, ὁ; γῆ, ἤ; δάλεδον, τό; κομποπόλις, ἤ; μεσόγαια, ἤ; μητρόπολις, ἤ; πόλις, ἤ; χθών, ἤ; χωρίον, τό та ін.) і «земля, земельна власність» (19 одиниць, напр.: ἀγρός, ὁ; βῶλος, ἤ; ἔδαφος, τό; κληρός, ὁ; μοῖρα, ἤ; χωρίδιον, τό та ін.), що, вочевидь, підкреслює важливість територіального поділу простору на відповідні області з особливим акцентом на володіння земельною ділянкою.

Характер основних сільськогосподарських занять давніх греків зумовлює специфіку кількісного складу іменників, що

репрезентують місця здійснення таких видів діяльності людини. З 36 лексем у цій групі іменників майже половина (15) вживаються на позначення концепту «поле, нива» (напр.: ἀγρός, ὁ; γύης, ὁ; τετράγυρον, τό; νεός, ἤ; ἄροσις, ἤ; γεωργία, ἤ; ἔργον, τό; τέμενος, τό та ін.), 8 – «пасовисько» (напр.: πόα, ἤ; βοτάνη, ἤ; αἰπόλιον, τό; νέμος, τό; νομή, ἤ та ін.).

Інформативною щодо орієнтаційних пріоритетів греків виявилася лексико-семантична група іменників «одиниці виміру та орієнтації у просторі». У ній найчисленнішими є підгрупи лексем зі значенням «край, межа» (43 одиниці, напр.: ἀγκών, ὁ; ἀκρωτήριο, τό; ἀμμορία, ἤ; ἐσχατία, ἤ; καταλήγον, τό; ὄμορον, τό; πεῖραρ, τό; τέρθρον, τό та ін.); «довжина» (39 одиниці, напр.: ἀλόστημα, τό; διάστημα, τό; ἐπέκτασις, ἤ; μακρότης, ἤ; μήκος, τό; παράτασις, ἤ та ін.); «висота» (22 одиниці, напр.: ἀνάστημα, τό; κάρηνον, τό; κορυφή, ἤ; σκοπία, ἤ; ὑψηλόν, τό; ὑψωμα, τό та ін.); «низ, основа» (15 одиниць, напр.: πρύμνα, ἤ; πτέρνα, ἤ; ρίζα, ἤ; σφυρόν, τό; ὑπόθεμα, τό та ін.).

Такі кількісні показники пояснюються реаліями самого життя греків. Відчуття верхньої і нижньої межі об'єктів впливає з особливостями ландшафту, рельєфу земної поверхні, населеної грецькими племенами. Важливість понять краю, межі як лінії обмеження власного життєвого простору у ширшому чи вузкому розумінні також не підлягає сумніву, так само як і визначення довжини таких меж. Значущість вказаних понять для усвідомлення та оцінки довкілля та успішної орієнтації у ньому зумовила різноманітність лексем у відповідних семантичних підгрупах.

У лексико-семантичній групі іменників, які репрезентують різні типи фігур, інтервалів та ліній, особливо виділяються одиниці зі значенням «коло» (10 лексем, напр.: γῦρος, ὁ; ἡμικύκλιον, τό; ἴτυς, ἤ; κύκλος, ὁ; στεφάνη, ἤ та ін.) та «проміжок, інтервал, порожнеча» (22 одиниці, напр.: λαγόν, ἤ; διάκενον, τό; κενεών, ὁ; κοιλία, ἤ; μεσηγύ, ἤ; διάλειμμα, τό; παράδρομα, τά; χάλασμα, τό та ін.).

Виняткове значення уявлень про коло у картині світу архаїчних народів добре вивчене дослідниками, зокрема Т. В. Цив'ян, О. В. Подосиновим, А. Зайденбергом та ін. Так, на думку А. Зайденберга, коло належить до первинних геометричних фігур, які відбивають архаїчні уявлення про простір і час [11]. О. В. Подосинов із цього приводу відзначає: «Кругла лінія горизонту, круговий річний цикл, щоденний рух сонця по небу давали давній людині уявлення не тільки про «колоподібність» простору, а й про рух часу. Коло – це рух, динаміка, незавершеність, це часова циклічність, день, місяць, рік, жіноче начало. Невипадково сфера (куля) – це одна з найпоширеніших моделей космосу у цілому, а слово «коло» входить у номінацію світу й космосу у багатьох мовах» [6, с. 479].

На думку О. Ф. Лосева, у давні часи люди сприймали й організовували будь-який рух колоподібно, вважаючи, що прямих ліній взагалі не існує, оскільки всі вони врешті-решт виявляються заокругленими. Бажання уникнути невідвратної безкінечності зумовлювало інтуїтивно шанобливе ставлення греків до колоподібних геометричних фігур – кола, кулі, окружностей [2, с. 560]. Очевидно, що протиставлення порожнього, незаповненого простору заповненому, або ідеї безперервності у просторі наявності проміжків, кордонів, меж також відіграло важливу роль в осмисленні давніми греками довкілля й специфіки його організації.

Висновки. Система просторових іменників містить одиниці, які є мовними репрезентантами різних типів простору, їхніх

складових частин, об'єктів тощо. Універсальні риси вербалізації концептосфери простору поєднуються у давньогрецькій мові з національно-специфічними й виявляються в організації та наповненні окремих лексико-семантичних груп просторових іменників, їх кількісному складі. Найяскравіше такі особливості представлено у групах власне просторової лексики, формування якої тісно пов'язане з географічним простором та історичними умовами існування у ньому грецьких племен.

Важливу інформацію про специфіку репрезентації уявлень про світ може дати і вивчення словотвірної структури лексем у різних лексико-семантичних групах. Залучення додаткового матеріалу історико-культурної, філософсько-релігійної спрямованості дозволить поглибити й розширити знання про загальну картину світу давніх греків.

Література:

1. Виппер Р. Лекции по истории Греции. Очерки истории Римской империи : избранное сочинение в 2-х томах / Р. Виппер. – Ростов-на-Дону : Феникс, 1995. – Т. 1. – 479 с.; Т. 2. – 479 с.
2. Лосев А. Ф. История античной эстетики. Ранняя классика / А. Ф. Лосев ; вступ. ст. А. А. Тахо-Годи. – М. : АСТ, 2000. – 624 с.
3. Моммзен Т. История Рима / Т. Моммзен. – СПб. : Лениздат, 1993. – 269 с.
4. Осипов А. И. Пространство и время как категория мировоззрения и регуляторы практической деятельности / А. И. Осипов. – Минск : Наука и техника, 1989. – 220 с.
5. Павлиленіс Р. И. Проблема смысла: Современный логико-филологический анализ языка / Р. И. Павлиленіс. – М. : Мысль, 1983. – 286 с.
6. Подосинов А. В. Ex oriente lux: Ориентация по странам света в архаических культурах Евразии / А. В. Подосинов. – М. : Языки русской культуры, 1999. – 720 с.
7. Селіванова О. О. Сучасна лінгвістика : термінологічна енциклопедія / О. О. Селіванова. – Полтава : Довкілля-К, 2006. – 716 с.
8. Сенів М. Г. Функціонально-семантичний аналіз системи просторових і часових відношень (на матеріалі латинської мови) / М. Г. Сенів. – Донецьк : Донеччина, 1997. – 384 с.
9. Урысон Е. В. Проблемы исследования языковой картины мира: аналогия в семантике / Е. В. Урысон ; Рос. академия наук. Ин-т русского языка им. В. В. Виноградова. – М. : Языки славянской культуры, 2003. – 224 с.
10. Цивьян Т. В. Модель мира и ее лингвистические основы / Т. В. Цивьян. – М. : Ком.Книга, 2005. – 280 с.
11. Seidenberg A. The Ritual Origin of the Circle and Square / A. Seidenberg // Archive for History of Exact Sciences. – Berlin; Heidelberg; New York, 1981. – Vol. 25. – P. 269–327.

Чекарева Е. С. Репрезентация перцептуального пространства в системе имен существительных древнегреческого языка

Аннотация. В статье рассматриваются особенности репрезентации пространственных представлений эллинов в системе имен существительных древнегреческого языка. Последовательно проводится мысль о том, что специфика организации имен существительных пространственной семантики, их количественный состав в отдельных лексико-семантических группах непосредственно связаны с особенностями мировоззрения носителей древнегреческого языка, которые сложились в определенных географических и климатических условиях.

Ключевые слова: имя существительное, пространственные отношения, семантика, лексико-семантическая группа, компонентный анализ.

Chekareva Y. Representation of Perceptual Space in the System of Nouns of Ancient Greek

Summary. The article deals with the nouns of spatial semantics of Ancient Greek. The factors of forming of lexemes of such type are analyzed, and the most important of them are universal and ethno-specific peculiarities of space perception by native speakers. The connection between specific features of model of the world, which are typical for archaic type of thinking and environment perception, and their fixation in lexico-semantic system of Ancient Greek is determined.

Key words: noun, spatial relation, semantics, lexico-semantic groups, component analysis.